

Montse Virgili: "Escriure m'ha servit per estimar d'on vinc i acceptar l'herència de les meves mares, àvies i totes aquestes dones que eren família d'alguna manera"

La periodista va passar pel cicle Punt de Lectura d'Agullana per parlar del seu llibre de debut com a escriptora, Els moixons, el retrat d'unes dones que vivien una existència petita i que ella rescata de l'oblit i el silenci

La publicació d'Els moixons ha estat un moment especial? És una cosa que jo volia fer perquè escriure m'agrada molt. He treballat tota la vida a la ràdio, però, de fet, no havia tingut la vocació de ràdio de petita. Vaig estudiar Periodisme perquè el que volia era escriure. Ho ha aconseguit amb un llibre molt personal. Molt i he triat la història d'aquestes dones, perquè, en el fons, són les meves dones, les que tenia al voltant, però que s'assemblen molt a les de tothom, penso. Tots tenim la pastissera, la carnissera... Són dones que connecten amb el seu programa radiofònic. Fins i tot, apareix una d'elles, la Glòria Baliu. La vaig entrevistar, sí. Al principi, jo era molt reticent a posar res que tingués a veure amb el programa. Però amb aquesta dona vaig tindre alguna cosa molt bonica i em va lligar amb la història que la meva àvia era una dona que no havia tingut estudis, i que, per tant, tota la seva saviesa, que era de cuinar, no ens ho havia pogut transmetre. D'alguna manera, la Glòria Baliu havia fet el que la meva àvia no havia pogut fer, que era posar-ho un paper, perquè, al final, la Glòria era una dona de casa bona, podríem dir, que no era el cas de la meva família, que era de classe treballadora. Hi ha un moment, quan parla de la Baliu, que diu que les pors s'hereten, de generació en generació, fins que trenquem la cadena. Jo he vingut a trencar la cadena. Ara sona una mica pedant, però és allò d'Annie Ernaux que diu: 'He vingut a venjar la meva raça, doncs jo he vingut a trencar la por de la família perquè jo n'he tingut molta i en continuo tenint. També el llibre, justament, és un llibre que parla molt sobre la por, de fet, és un camí sobre la por. Si et fixes quan comença el llibre, és amb ambients tancats, amb escales, amb llocs tancats, i després el llibre es va obrint a espais oberts i s'acaba al bosc, que, per mi, en la meva imaginació infantil, el bosc és el lloc que fa més por, perquè és el lloc on hi ha les coses secretes. Però, en realitat, quan deixes t'adones que les coses que t'imagines o les que no veus són les que fan menys por, i que a vegades el quotidià és el que fa més por. Llavors, estar tancat en aquells pisos tenia alguna cosa de por, que després, quan surts del bosc, et cauen una mica. L'últim capítol és anar a la casa de la bruixa, i això té molt de conte, també. Els espais en aquesta novel·la són importants. D'entrada apareix el barri del Serrallo, a Tarragona. Jo no soc del Serrallo. El meu pare tenia una impremta, de petita, en aquest barri, que és el barri de pescadors de Tarragona, però, en realitat, segur que si algú em sent del Port de la Selva, o d'un altre lloc, li ressona tot això. Les dones a les xarxes, les dones treballant, les dones esperant els homes que vinguessin de la barca. Però també eren dones que estaven tota l'estona, podríem dir, amb l'espardenya de retaló i el cap de setmana es posaven els oros perquè havien d'anar a mudades. A l'inici, la narradora, quan és una nena, veu a aquestes dones com un model, però després ja li cau la vena, els hi veu les costures, les limitacions que patien. Jo, tot això no ho pensava de petita. Per exemple, a mi la Cinta em queia molt bé, perquè era una senyora que em regalava els ossos de la sípia. Però, és clar, una senyora que li falta un braç i que sempre fa bromes, que no la veus mai plorar, perquè hi ha com un discurs de 'pobreta, mira, la nafrada, la manqueta'. En realitat, per mi, era com la superheroïna. Jo adorava aquesta dona. I, de fet, encara que sembli estrany, totes aquestes dones estan escrites des de l'admiració. Jo no havia viscut prou coses per adonar-me'n, o intuïa coses, però hi ha aspectes que no explico. És el cas de la senyora Teresa, la dona que fa trenta anys que no surt de casa. No explico que el seu home tenia una amant, i que, per tant, si tenia por, n'hi va agafar més i es va tancar més i més. Però és que també estem en un món en què no hi ha la idea de salut mental que tenim ara. Era, la senyora Teresa no surt de casa i no ho fa durant trenta anys i no passa res. Per

sort, era un món en que les dones tenien cura les unes de les altres. És clar, perquè aquesta dona que feia trenta anys que no sortia de casa, tenia una veïna que ho havia vist, que s'havia com apiadat d'ella, entre cometes, que era com la dona migrant, en realitat, que venia d'un poble d'Albacete, i era la que li donava berenar cada tarda i la tenia a casa seva no una hora, no, tres i quatre i cinc. Les dones allà fent mitges, assegudes al costat de la taula. Els moixons és un llibre molt sobre la classe social. Retrata la vida d'abans als barris. És la vida de poble i de ciutat petita, i la història també d'una nena de pis. Abans tu parlaves amb els veïns, els coneixies, sabies com es deien, et preguntaven. I et quedaves a casa de la veïna a berenar. Hi havia aquesta xarxa, això que ara diuen, la tribu. La tribu ja estava feta, el que passa és que ens vam oblidar què era. En un moment del llibre llegim: "Escriure és voler nedar sense saber si trobaràs on agafar-te". Ha estat així en el seu cas? Absolutament. Això és una mena d'autobiografia, però en lloc de parlar de mi he parlat d'elles, tot i que, en realitat, tota l'estona quan parlo d'elles estic parlant de coses meves. Com que vinc d'on vinc, d'aquestes dones que no han sabut escriure, que no tenien estudis, jo no he nascut en una casa amb llibres, tot i que després de grans em vam tenir. Tot va costar molt, fins i tot, havies de convèncer el teu pare perquè et comprés un conte. No era una casa com la d'amics meus a la Universitat que em deien que llegien L'Eneida. I jo pensava, què és això? Com aquell que diu, teníem una Enciclopèdia Catalana a casa perquè tenia més a veure amb la cosa de país que no pas amb la cultura. I ho ha volgut explicar. Sí, perquè en el fons a mi m'ha costat molt creure'm que podia escriure la novel·la, com tenir la força. Tinc gairebé cinquanta anys i ho he fet ara, a les velleses. Pot ser el principi d'un camí. De fet, tinc ganes de més, però ens ha costat molt arribar aquí perquè no ens ho hem cregut i perquè tenim una tradició de família i de tot. Escriure fereix? Un es pot salvar de sortir-ne tocat? No, a mi no m'ha ferit. A veure, he plorat molt escrivint aquest llibre perquè m'he emocionat i sobretot perquè hi ha una frase també que dic al llibre, que tardem molt a estimar d'on som i d'on venim. Jo no he tingut mai vergonya de classe ni de res, però sí que he sentit que d'on jo venia no podíem aspirar a molt més. La vida se't torna una mica miop i llavors, quan estàs en un poble, la gent et pregunta tu de quina casa ets. I aquesta pregunta, en realitat, no és que et preguntin de quina casa ets, t'estan preguntant moltes més coses. Jo crec que escriure m'ha servit per estimar d'on vinc i acceptar també el llinatge o l'herència de les meves mares, de les meves àvies, i de totes aquestes dones que també eren família d'alguna manera. Autora: Montse Virgili Editorial: La Magrana Pàgines: 168 Preu: 21,90 euros Moltes de les dones que retrata patien soledat. Molta, ara també, però mirem tot el dia el mòbil. Jo crec que la gent està molt sola, en general, és com una mica fictici. Sí, als anys vuitanta estaven molt soles, moltes eren mestresses de casa. A vegades han fet bromes sobre aquestes dones que es fotien el xupito en el moble bar, ho entenc perfectíssimament, fins i tot, tres xupitos, perquè, clar, què t'esperava durant tot el matí? Fer el lit, esperar que arribés el marit, fer-li la verdura i encara arribava i et deia: "Està fred o està salat". Era el que vivien moltes d'elles. Un dels escenaris més impressionants que descriu en el llibre és Ca la Garsa, un edifici medieval on va viure la seva família. Ara en queden els vestigis, les arcades, és el caull jueu de Tarragona. Els meus avis vivien a la casa de sobre de Ca la Garsa, com a l'últim pis, però a baix hi havia una casa senyorial que, com a Tarragona ho han fet tan malament, la van petar, però aquest lloc era d'obligada visita. Hi havia, fins i tot, una església. En aquesta casa hi vivien dos cosins. El senyor era pintor i pintava uns quadres super tenebrosos amb unes coses tremendes. Quan es van morir, com que no tenien descendència, la casa se la va quedar la minyona, això ja solia passar. Llavors, la minyona, això m'ho imagino jo, per por que tornessin els esperits i li robessin la casa, vivia sense tocar res, com si pensés que no acabava de tenir dret a ser-hi. Jo era molt petita quan passava tot això, tenia cinc anys. Ha fet un exercici de memòria. He anat recordant i després els hi he donat un aire literari perquè potser tu entres i diries quin lloc més horrible i quina olor de reumàtic, però jo allà veia el bosc de Sherwood. Fent referència al títol del llibre, a Montse Virgili li agradaria ser un moixó (un ocell)? M'agradaria ser moixó per altres. Aquestes dones són els meus moixons, els meus ocells. A l'últim fragment del llibre, en realitat el que dic és que, d'alguna manera, aquestes dones, encara que no ho sembli, van trencar el motlle de maneres diferents. La de la pastisseria, perquè no era la típica senyora empalagosa que et volia fer petons sempre; la Cinta, perquè tenia un braç, però no es feia petita; la meva àvia, potser només pintant-se el morro, perquè era com la manera de dir estic aquí. Totes d'alguna manera intentaven trencar. També m'interessa molt que tothom té un misteri, no només les artistes, i és com voler-lo trobar. És com els moixons, els pardals, que estan sempre sobre nostre, però només si aixeques el cap els veus. Doncs, aixequem el cap a

mirar tots els moixons, aixequen a mirar aquestes dones. Amb el llibre no només recupera i reivindica aquestes dones oblidades, també ho fa amb la llengua de casa seva. Era molt important per mi. A Catalunya, tots els territoris tenim les nostres paraules. El català d'aquest llibre és el de la meva mare i he volgut reivindicar tot aquest parlar que amb la normalització lingüística, que evidentment hi havia de ser, també vam perdre. Així, el català Alcover-Moll, que és molt el meu, tenia ganes de defensar-lo perquè clar, la meva àvia es va trobar que tot allò que parlava després no ho veia a la tele o no ho escoltava a la ràdio. Jo, quan vaig començar a Catalunya Ràdio, em deien, no diguis aqueta no diguis naltros. Ara, per sort, les variants es perceben com un valor. Exacte. Jo entenc que la llengua s'ha de moure no soc tan purista i ja entenc que d'aquí al 2045 no podrem parlar com la meva àvia, però sobretot no em diguis que la meva manera de parlar no és la bona. Durant un temps ha estat així. Tinc una molt bona amiga a Figueres que mentre jo dic sucra el pa, ella diu xucar. Segur que molta gent anava dient sucra perquè xucar li semblava que era com de poble. Doncs, per què no defensem el xucar?

Font del document:

<https://www.diaridegirona.cat/cultura/2026/07/24/montse-virgili-escriure-mha-servit-estimar-don-vinc-acceptar-lherencia-meves-mares-avies-totes-aquestes-dones-eren-familia-dalguna-manera-132727820.html>